

Brexit засяга фундамента и идентичността на Обединена Европа

През септември 2000 г. бившият комисар по разширяването Гюнтер Ферхойген, сега политически пенсионер, предложи референдум за разширяването на Европейския съюз. Идеята на Ферхойген тогава събуди не само невралгията на Източна Европа, която чакаше да заеме европейското си място, но и на западноевропейците, които имат перманентен страх, че някой ще им разхвърли подредената част на Европа. Това беше времето преди най-голямото разширяване на Съюза, когато въпросът "защо" да се разширява обединена Европа имаше готов и безспорен политически отговор.

Въпросът на Ферхойген изглеждаше безкрайно обиден, поне за нас източноевропейците. Той изглеждаше дори спекулативен заради икономическите отговори, които бяха очевидни и добре пресметнати с въвеждането на еврото. Актуален беше само въпросът "кога" и идеята да се питат гражданите на Европа за разширяването изглеждаше не само неподходяща като време, но и като опасна игра с ирационалните страхове на гражданите, подмамани от сладката политическа отрова на преходните периоди...

През юни 2016 г. британците направиха референдум, с който поставиха въпроса не за разширяването на Общността, а за нейното... свиване. И се оказа, че днешният политически пенсионер Ферхойген има... право.

Британците взеха своето Хамлетовско решение. През цялото време то сякаш се развиваше в замъка Елсинор. То е тяхно право. Едва ли в историята на ЕС е имало по-драматично броене на гласове. Толкова драматично, че сякаш е преписано от перото на великия Шекспир. Даже в един момент в ранните часове на 24 юни вече нямаше значение кой лагер с колко малко гласове има преднина. Резултатът си остава с едни и същи последици, независимо кой е спечелил.

На мястото на британците можеха да бъдат германци, датчани, унгарци или българи. Политическите букмейкъри се държаха толкова неадекватно, че приличаха на некадърни борсови спекуланти, които са объркали британския паунд с монголската тугрица. И няма как да е иначе, защото решението за Brexit засяга фундамента и идентичността на това, което сме свикнали да наричаме Обединена Европа. Между впрочем в нощта срещу 24 юни британският паунд падна на най-ниските си нива от 30 години насам, а Европа сигурно не се чувствала толкова безпомощна откакто се изправяше от пепелищата на Втората световна война.

Този момент бе неизбежен, макар че „кривите политически огледала“ подменяха реалността. И когато норвежците още през 1994 г. бяха поканени в ЕС, но после отказаха с референдум да се включат. И когато французи и холандци гилотинираха Европейската конституция. И когато въведоха еврото въпреки съмнителното желание на европейските граждани.

Това щеше да се случи рано или късно. Голяма ирония е фактът, че Европа вместо да се разширява на Изток, започна да се свива на Запад. Първо в еврозона, после в Шенген... А време имаше много. Поне от 2004 г., когато Старият континент изпадна в тежка форма на размисъл. И в този размисъл политиките не разбраха гражданите. Може да се каже и обратно - гражданите не разбраха политиките, защото искаха стратегически проекти с тактически мерки.

От многото последици най-тежката е свързана с мисленето. Европа ще трябва наново

да се осмисли какъв Съюз иска да бъде. Психологическите последици са най-тежки и ще трябва да се преодоляват. Мисловната кома е най-опасната предпоставка за верижна реакция от Brexit до всякакви видове exit.

Един познавач на европейската политика като Тимъти Гартън Аш преди години се изрази така: „Великата игра, наречена разширена Европа, е в процес на развитие. Тя е почти толкова приятна като играта Дипломация и също толкова измамна. Никой не знае как ще завърши“.

Ето обаче една прогноза - играта няма да завърши с Brexit.

И все пак, Keep cool, Европа. Играта няма да завърши с Brexit. Лондон е само на 171 километра от континента